

POSLEDNÍ MEDVĚD NA ČERCHOVĚ
U CHODOVA NEDALEKO DOMAŽLIC
A HONBA NA MEDVĚDA NA POLHOŘE
V GAJDOŠOVĚ POTOKU NA SLOVENSKU

V Čechách, jmenovitě v Šumavě, povídají si lidé ještě o medvědech, a v Chodově byl sedlák starý, kterýžto když byl mladým hospodářem, s medvědem se pral, jak mi povídali. — Sekal dříví na Čerchově a medvěd naň napadl; on po něm sekerou, poranil ho, ale medvěd se rozlítl, skočil mu na prsa a do ramena se mu zakousl; sedlák nedbaje na bolest, popadl ho silnou rukou za chřtán, začal ho dusit, a tak se tahali spolu, až se mu poštěstilo sekeru chytit a zasadit medvědu smrtelnou ránu. Sám ale měl také mnoho ran. — To byl prý poslední medvěd, jehož v těch lesích viděli.

Takové události nejsou na Slovensku ve Zvoleňské a Gemerské stolici, kde ve vysokých, hustých a rozsáhlých lesích medvědů dosti, žádnou vzácností, a Hronci vědí o mackovi mnoho co rozprávět. — V Dolní Lehotě ve Zvolenské stolici je mlynář, který sám již čtrnácte medvědů zabil, a to je slovo, neboť honba na medvěda je vždy s nebezpečenstvím života spojena, dokonce na starého. — Ku konci srpna r. 1856 dostala jsem z Brezna od přítele G. Z., lékaře a velikého milovníka lovů, dopis, z něhož následující podávám, jak mně psáno: — „Co se polovačky (honby) týká, to jsem právě v sobotu na Polhoře v Gajdošově potoku, kde vždy medvědi bývají, pohonu (honbě) přítomen byl, dva jsme měli v pohoně, oba byli postřeleni, ale přece utekli, cestou všudy krvácejíce. Ve čtvrtek však minulého týdne byl Jan Kán, bývalý granátnický desátník v pluku Gyulayho (Ďulaího), a Pavel Libič od Gašperů¹ večer na postriežce (čekání) v ovse a medvěda postřelili těžko. Na druhý den šli proň, jako pro zabitého. Tu zrazu (znenadání) v huštině napadne Kán poraněného medvěda, medvěd se postaví, Kán mac-

¹ Poslední jméno označuje statek, na kterém Libič bydlel.

kovi ale chladnokrevně pálí asi na 5 kroků pod bradu, až ho s ohněm namiešal². Kule mu, jak se potom při pitvání (otvírání) ukázalo, prošla plícemi, střevy, až do hrubého masa, a přece se pokusa (šelma) vrhla na Kána, chytne ho za stehno, uhryzne, on se holí brání, medvěd chmatne po ruce. Jeden klof (kel, tesák) měl vystřelený, a přece ho druhým a ostatními zuby tak pošpintal (poranil), že má navrch ruky 4 a na dlani jednu díru; kdyby nebyl medvěd krvácením oslábnul, byl by Kána jistě roztrhal. Kán volal o pomoc, tovaryši přiběhli s drúkami (obušky), nemajíce pušek, medvěd se ale do nich pustil a na lomot (pokřik), který tím povstal, přišel horár (polesný) a dva dřevaři (handělčané) s puškami. Horárovi puška selhala, a v tom okamžení, jak se medvěd na něho obořiti chtěl, spustili oba dřevaři naň tak šťastně, že se více nehnul. Kána nesli domů s medvědem a měli macka po vůli onoho v jeho jizbě (světnici) stáhnouti. Chodím jej opatrovat (léčit), ruka mu velmi opuchla (otekla), a jestli se léčení nepodaří, to mu v zahybadle skrepení (v ohbí neb kloubu ztuhne). Prosil mne, abych ho co nejdříve vyléčil, aby prý mohl znova jíti na medvědy polovat. — Hle, to je chlap bystusvetě³! Bukvic máme mnoho, medvědů je neméně a ještě jich bude víc. Budou to polovačky v jeseň (podzim) až radost. —“

² Namiešať — tolik co namísiti. Zde to slovo znamená medvěda tak blízko k sobě připustiti, že kulka i zátka (špunt) do macka vjede.

³ Z německého „*Bist du svetě!*“ Nápodobně se říká: „Bystubohu prabohu!“ místo „bože prabože“. Jinak také: „Tristo bohú prabohú!“

Kollár v Zpievankách, I. díl, str. 13 na ten výraz naráží:

Tristo bohú prabohú,
ja som stretou mátohu
tam v ulici na rohu,
chytala ma za nohu.

Mátoha je Slovákům to co obluda, strašidlo, odtud mátožník, člověk mátoze podrobený, mátati, matožiti, německy spucken.